

למה הוסיף

פסוק אחרון (לעיל)

ה"ס 3

ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר ג, כג

ידוע היה רבי שמשון פינקוס במדרגות הנעלות של התפילה אליהן זכה להגיע. רגיל היה תמיד לומר כי התפילה היא כלי נשק אותו העניק הקדוש ברוך הוא בחסדיו לכל אדם ואדם וללא כל קשר למידת זכויותיו, ובלבד שישים מבטחו בה' ויזעק אליו מעומק הלב!

1
וקרא
על
גיל
ג

6 סיפר אביו של רבי שמשון שכבר בהיותו ילד רך כבן שבע ביקש ללכת אל בית הכנסת ואילו אביו לא מלא את בקשתו והילד נותר בבית.

באמצע הדרך הרהר האב בלבו: שמא אולי בכל זאת אקח את שמשון אתי אל בית הכנסת, הן הוא כל כך רוצה...
11 חזר האב על עקבותיו לשוב אל ביתו והנה בחדר המדרגות הוא רואה את בנו יורד לקראתו.

שמשון - שאל האב - לאן אתה הולך?
כאשר עזבת את הבית - השיב הילד - התפללתי לה' שתתחרט ותשוב לקחת אותי והייתי בטוח שזה אכן מה שיקרה, משום כך 16 התחלתי לצעוד אל בית הכנסת לקראתך!...

1 כל המשנה תורה מלאה אזהרות ואזהרות, כענין שמור ושמעת, למען תחיה, כי היא חייכם, ובדבר הזה תאריכו ימים, וכן עוד ועוד ועוד. ולכאורה מלאה היא באזהרות האלו יותר מעיקר מצות דינים, ועל כל מצוה תקדים באזהרה מקודם, וכן לאחר המצוה תוסיף באזהרה, כענין למען יטב לך והארכת ימים, וכן עוד כאלה. ואמרנו ע"ז כי באמת זהו סוד משנה התורה, ללמד את האדם כי התורה היא חיינו וקיומנו מדרך הטבע, ר"ל טבע אומה הישראלית. דהיינו כמו שאנו רואים, כי בע"ח חיותם וקיומם ג"כ בטבע, אף עגל בן יומו אם יראה כור פתוח לפניו לא ילך כשום אופן, ויפתח פחד גדול, ומי הודיע לו זאת כי כור מזיק הוא, ומי הודיע לו איך להשמר מהכור, אם לא כי קיומו תלוי ג"כ בטבעו.

2
ג
לכ
ל' ירחם

11 ולהיפך אנו רואים בנן אדם אשר הוא מבחר הברואים ובכ"ז חסר לו הקיום בטבע, כמו שאנו רואים כי הקטנים צריכים שמירה יתירה, ואם הולכים על מקום גבוה ותחתם יש מקום נמוך ילכו ישר ישר ולא ידעו כי יוכלו להגזק שם, ויפלו שמה כאשר אנו רואים מעשים בכל יום. זאת אות ומופת כי קיומם אין להם בטבע גופם, כ"א משועבדים המה להיות נשמעים אל השכל, והוא השכל שומר אותם, ולכן בעת ששכלם עוד רפה אצלם, כמו הקטנים, אין להם מי שישמור אותם, וצריכים שמירה מאחרים, שישמרו אותם מכל צער וזקק. ומזה נוכל להבין עד כמה צריך האדם בטבע בריאתו להיות עומד תמיד סר למשמעת השכל, כי מטבעו לא ידע שום דבר בלתי, ועל כל צעד וצעד עליו לשאול את שומרו, דהיינו השכל, איך להתנהג, אם ילך אם לא ילך, אם יעשה אם לא יעשה, וכן הלאה. וכן אנו רואים כי אם ח"ו יאבד האדם את שכלו מצד מחלות ר"ל, הלא הוא גרוע או אף מבע"ח הפשוטים, כי בטבעיו כן הוא הדבר כי בלתי שכלו אינו יודע מאומה. והשכל הוא הטבע שלו.

16 כן הוא הסוד באומה הישראלית, אחרי אשר בחר בנו מכל העמים וקרבתנו לפני ה' סיני, ואלו קרבנו לפני ה' סיני ולא נתן לנו את התורה דינו. והענין כי שם הכין אותנו שנהיה מוכנים לקבל את התורה, ונתן לנו כחות ותכונות אחרות שבהם נהיה מוכנים לקבל את התורה, אשר כל אומה ולשון לא יכלו לקבלה, כענין זרח משעיר למו הופיע מהר פארן (להלן לג, ב), כי שאלו כולם מה כתיב בה וכאשר ראו כי כתיב שם לא תרצח ועוד, לא קבלוה. ר"ל כי לא יכלו לקבל בכחותיהם מצות כאלו. ורק האומה הישראלית אשר הזדככו מקודם כל כך, תתמרק גופם מכל סיג, עד שאמרו נעשה ונשמע, זאת היא ההכנה היותר גדולה, והיו ענין קרבנו לפני ה' סיני, ואחרי כן נתן להם את התורה. נמצא כי באמת שינה וחידש אף גופותיהן של האומה הישראלית, וכחות אחרות נתן להם, וכמובא בספרים (עיין יעב"ץ אבות ג, יד) שהעולם מתחלק לחמשה סוגים, דומם, צומח, חי, מדבר, אומה הישראלית. והיו כדברינו כי האומה הישראלית באמת היא סוג אחר ממש, מובדלת מכל סוג האנושי, וזאת 36

1

א"כ שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוה ה' אלקיך.

הענין, דהרמב"ן כתב דעיקר השבותין בשבת הוי הוי דבר תורה, שאם לא כן יצא כל היום בטורה

מלאכותיו המותרות, כמו משא ומתן וסדור הסחורות. רק התורה מסרה פירושו לחכמים. יעויין בפירושו לתורה, והריטב"א קלס"י. והנה טעם השבת יש בו הודעת החידוש שהשי"ת ברא העולם יש מאין, וזהו עדות שמעידים שהוא ברא העולם. יש טעם פרטי, כדי שיחידו יום אחד שינחו

ממלאכתם ויפנו לבבם לדעת דרכי ה' והנהגתו, וילמדו תורה ולא יתגשמו בהיות העולם ומסיבותיו. ומצאנו בירושלמי שבת (פרק טו הלכה ג בגמרא) "לא ניתנו שבתות (וימים טובים) אלא לעסוק (בהם) בדברי תורה", וזה כהוראה השניה. "ולא ניתנו שבתות אלא לאכילה ושתייה" — זה מורה שיעיד על החידוש שהשי"ת יצר וברא

מאין. וכיון שחידש העולם, תו כל המופתים כאין נגד החידוש, ומי שיצר העולם ימצא פרנסתו, ויאכל וישתה ועליו לשלם, ולא ידאג ליום מחר. והנה במדבר, שהיו כל ישראל אוכלי מן, והיו פנויים מעסק עבודה שדה וכרם, והיו

לומדים כל היום תורת ה' עם כל פרטי ההלכות —

וכמו שאמרו בספרי כדי שיתבללו דברי תורה בגופן, ולא ניתנו דברי תורה אלא לאוכלי מן (מכילתא בשלח) אם כן לא היה שייך הטעם השני כדי שיעסקו בדברי תורה, רק היה טעם

עדות על החידוש. לכן המלאכות שאסורין מדברי תורה היו אסורין, אבל לא השבותין. אבל כיון שנכנסו לארץ, והיו עוסקין בעבודת שדה וכרם ובבנין עירות בעבר הירדן ובמלחמות, היה להם השבת ליום קרוא מקרא קודש לקדשהו בחורת

ה' כל היום. ואם השבותין יהיו מותרין, הלא יצאו כל היום במלאכות המותרות ובטורה מרובה — ותורתן אימתי געשית? רמזה התורה "שמור את יום השבת לקדשו", ד"שמור" נאמר על הסייג

הגדר שיעשו החכמים במצות, כמו שדרשו בפרק ב' דיבמות (כא, א) "ושמרתם" על הסייגים. וזה שיעשו סייגים בדבריהם השבותים "לקדשו כאשר צוה ה' אלקיך", שלא יפרצו במצות שבת כדי

שיהא היום פנוי ממלאכה, ולכן לא זכר כאן את החידוש כמו שזכר בדברות הראשונים, רק אמר (פסוק יג) "כי עבד היית בארץ מצרים וכו' על בן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת", שתזכור שקבלת עבודתו יתברך ויראתו והתלפת יראת ועבודת ה' היוצר הבורא תמורת עבודת לעבדים.

הגם כי "זכור ושמור בדבור אחד נאמר" (ראש השנה כז, א), מכל מקום הספור יבא לכוונה שכתבנו כי הדבור היה כפי התכלית האמיתית שכתבנו במקום אחר, כי הנהגה של המדבר לא היה הכוונה בהשגחה.

שיהא היום פנוי ממלאכה, ולכן לא זכר כאן את החידוש כמו שזכר בדברות הראשונים, רק אמר (פסוק יג) "כי עבד היית בארץ מצרים וכו' על בן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת", שתזכור שקבלת עבודתו יתברך ויראתו והתלפת יראת ועבודת ה' היוצר הבורא תמורת עבודת לעבדים.

הגם כי "זכור ושמור בדבור אחד נאמר" (ראש השנה כז, א), מכל מקום הספור יבא לכוונה שכתבנו כי הדבור היה כפי התכלית האמיתית שכתבנו במקום אחר, כי הנהגה של המדבר לא היה הכוונה בהשגחה.

שיהא היום פנוי ממלאכה, ולכן לא זכר כאן את החידוש כמו שזכר בדברות הראשונים, רק אמר (פסוק יג) "כי עבד היית בארץ מצרים וכו' על בן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת", שתזכור שקבלת עבודתו יתברך ויראתו והתלפת יראת ועבודת ה' היוצר הבורא תמורת עבודת לעבדים.

הגם כי "זכור ושמור בדבור אחד נאמר" (ראש השנה כז, א), מכל מקום הספור יבא לכוונה שכתבנו כי הדבור היה כפי התכלית האמיתית שכתבנו במקום אחר, כי הנהגה של המדבר לא היה הכוונה בהשגחה.

שיהא היום פנוי ממלאכה, ולכן לא זכר כאן את החידוש כמו שזכר בדברות הראשונים, רק אמר (פסוק יג) "כי עבד היית בארץ מצרים וכו' על בן צוה ה' אלקיך לעשות את יום השבת", שתזכור שקבלת עבודתו יתברך ויראתו והתלפת יראת ועבודת ה' היוצר הבורא תמורת עבודת לעבדים.

הגם כי "זכור ושמור בדבור אחד נאמר" (ראש השנה כז, א), מכל מקום הספור יבא לכוונה שכתבנו כי הדבור היה כפי התכלית האמיתית שכתבנו במקום אחר, כי הנהגה של המדבר לא היה הכוונה בהשגחה.

היוצא מזה, כי יש לנו כחות אחרות, לא כתבונות וכחות כל מין האנושי, כ"א תכונות וכחות מתאימים להנהגת התורה, ולחיות חיי עולם. ולכן אחרי כל זאת נקרא זאת חיותנו וקיומנו. ר"ל בזה נשתנינו מכל האומות, כי לא השכל הוא קיומנו בטבע, כ"א התורה היא חיינו וקיומנו בטבענו ממש, היא מדריכתנו, והיא המיעצת לנו תמיד, והיא טבע קיומנו, אחרי כי הבדילנו ורוממנו מכל לשון, וחיינו לא כחיי כל מין האנושי, כ"א אשר יעשה אותם האדם וחי בהם (ויקרא יח, ה), ר"ל אנתנו נקראים עם קדוש, והקדושה היא קיומנו וחיותנו, וכזה אנו קימים לעד, כי נבדלנו להיות ממש מין אחר, ולחיות חיים אחרים, זהו וחיי עולם נטע בתוכנו, זהו כי הם חיינו — שמירת התורה זמנות, ולהיותנו עם קדוש, ולדבקה בו, זהו חיותנו קיומנו בטבעינו. והענין גלוי ומפורסם, כי אפילו אר"ה יודעים ומכירים את זאת, כי משונים אנחנו בכחותינו ותכונותינו, זהו אמת וגלוי לכל, כי כחותינו מותאמות לכל ענין הנצח, ולא לחיי עוה"ז, כ"א לחיי עולם הבא, ולהיות עם קדוש ולדבקה בו בסוף.

ולכן כאשר ביארנו לעיל כי יסולק השכל מהאדם אז הוא גרוע אף מבע"ח פשוטים, אחרי כי השכל הוא טבעו וקיומו, וכאשר יחסר לו קיומו במה יחיה? כן הוא הסוד בהאומה הישראלית, כי אחרי שקיומנו וחיותנו בטבע היא התורה, והיא חיינו ממש בטבעותינו, ולכן אם נטה מדרכה ולא נשמור אותה כתיקונה אז ח"ו גרועים אנחנו אף מיתר האומות, כי קיומם לא קיומנו, ותכונתם לא תכונותנו, ושכל האנושי לא יספיק להחיות את כחותינו ולהקים אותנו, כ"א התורה היא תתן לנו חיות וקיום כדי שיפקעו כפי צרכינו. ולכן אם לא נשמור את התורה חסר לנו שומר לתכונותינו, וח"ו גרועים אנחנו אף מיתר אר"ה. וזהו אמרו ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם — דוקא היא, ולא אחרת, אף — לעיני העמים וגו', רק השמר לך פן תשכח את הדברים, וברשי" שם, אז כשלא תשכחם ותעשום על אמתתם תחשבו חכמים ונבונים ואם תעוותו אותם מתוך שכחה תחשבו שוטים. כי כן הוא טבע הדבר, כי אחרי שהיא תכונתנו ובינתנו ולא אחרת, היא קיומנו בטבענו ולא אחרת, לכן אם לא נשמור אותה, ונעוות אותה, אז נחשב כשוטים ר"ל. זהו סוד לירדעי דבר עד כמה אין גבול וגדר לרשעי ישראל ברשעתם ולא יגדור אותם אף דברים ששכל האדם מחייבן ויצאו מכל גדר וגבול אחרי כי גודי השכל אין גדר להם ר"ל לפי כחותיהם ותכונותיהם. (דחומ"ג, נו).

ד.כט. ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת.

פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד. ויבואר על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל (רי"ה יח, א) "שניים נכנסו להתפלל, זה התפלל ונענה וזה לא נענה, זה כיון לבו בתפילתו וזה לא כיון לבו". זהו שאמר הכתוב "ובקשתם", לשון רבים, אבל לא ימצא לכולם, אלא להיחיד אשר יכוון לבו אליו, "ומצאת", לשון יחיד, "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

(הוספה בסוף אדרת אליהו, בלשון: "עוד שמעתי בשם הגר"א ז"ל")

ד.כט. ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.

הענין, דכללות ישראל המה כאדם אחד, וכל אחד מישראל אבר מן האדם הכללי. אבל אימתי? כשיש להם דבקות במרכז מקור החיים האמיתי, חיי העולמים יתברך. אז המה כקיום היוצאים מן הנקודה המרכזית, ונמצא כי כל קו מחובר לחבירו

בסיבת מקורם — המרכז האמיתי, השייך. אבל כשחטאו, והם נסתרים מן השגחתו, אז כיון שאין להם דבקות בו יתברך, גם המה נפרדים זה מזה, ואין להם יחס ושיווי דביות. זהו שאמר להם

"ובקשתם" — לשון רבים — "ומצאת" וכו' — בלשון יחיד, כיון שהם כולם מחוברים אל חיי העולמים, המה גם כן מחוברים זה לזה, איש לאחיו ידבקו.

הענין, דכללות ישראל המה כאדם אחד, וכל אחד מישראל אבר מן האדם הכללי. אבל אימתי? כשיש להם דבקות במרכז מקור החיים האמיתי, חיי העולמים יתברך. אז המה כקיום היוצאים מן הנקודה המרכזית, ונמצא כי כל קו מחובר לחבירו

בסיבת מקורם — המרכז האמיתי, השייך. אבל כשחטאו, והם נסתרים מן השגחתו, אז כיון שאין להם דבקות בו יתברך, גם המה נפרדים זה מזה, ואין להם יחס ושיווי דביות. זהו שאמר להם "ובקשתם" — לשון רבים — "ומצאת" וכו' — בלשון יחיד, כיון שהם כולם מחוברים אל חיי העולמים, המה גם כן מחוברים זה לזה, איש לאחיו ידבקו.

כבוד הם חזק וחס חזק כאשר ליד פרטי צמחה גם כאלו יש לשאול עם לנו חיעת
ליום, ויל כי צמחה כיבוד חזק ואם היא צמחה וען סרחהו הוא כי סגן מכיר
פונס צמח לצמחה על סגדלו חזקו האכילוסו וספקוסו וסלניסוסו, ואין זה כיבוד חזק ואם
חלח מכבד חס מטיביו חגל מליה לכבד חזק ואם גם אם לא הטיבו עמו עקבסו עמו
מליה לכבדס כי כן ליה ה' ולא כשכלטו ישראל על מליה כיבוד ה' אורכילס מן ולא ה'
החזקו מאכיליס לצמחה וסלסס וגם סמלניסוסו גרלו עמחה כפירטי צמלחך לא צלחה,
וכן יכבד מן חזקו סמיד חסי חס חזקו עמס וטיבו כבד חס חזקו חס חס חס חס חס
ליד, כאשר ליד לכבד כסלח ס' מקטיק לך ולא סיסח לך סלחה סגופי עמס כן חסי
סזרה סלרסו וקיל:

4 כבוד אביו רב

"אפילו הוא נוסר את נפשך" (רש"י)

1 (סז) כבד את אביך ואת אמך
כאשר צוך ה' אלהיך. מצוה זו החזיקו
בה אריה אולי יותר מישראל, וכה אמר
ר"ש בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש
את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה
שמש עשו את אביו... אבל עשו לא ה'
משמש את אביו אלא בבגדי מלכות אמר
אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא
בבגדי מלכות (כ"ר פס"ה ט"ז). וכששאלו
את ר"א, עד היכן כיבוד אריה אמר להם

11 צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד
לאביו באשקלון, שרצו לקנות ממנו
אבנים לאפוד בס' רבוא שכן הוי המפתח
מונח תחת מראשותיו של אביו ולא ציערו
(קידושין ל"א). וגם בזמננו תמצא

16 קיבוצים של פורקי עול מלכות שמים,
שמדקדקים מאד בכיבוד אב ואם. ויש
להסביר תופעה זו בזה, שהאזהב את
החיים מוצא חובה מוסרית לעצמו
להחזיק טובה לזה שהביאו לעולם, ומי

21 שאינו מאמין בה-שותף השלישי
(והעקרי), שהביאו לעולם, מחזיק את כל
הטובה לשני השותפים, שהוא רואה
אותם בעיניו (האב והאם - שם ל'). ומצות

26 כיבוד אריה היא כ"כ חשובה אצל אריה,
שממנה באו להתיחס ברצינות אל כבוד
שמים, וחז"ל דרשו, שבשעה שאמר
הקב"ה אנכי ולא יהיה לך אמרו אריה
לכבוד עצמו הוא דורש, כיון שאמר כבד

31 את אביך ואת אמך חזרו והודו למאמרות
הראשונות (שם ל"א). וצוה ה' לב"י עם
קרובו, שאחרי שראו את כבודו וגדלו של
השותף השלישי, יכבדו את האב ואת האם
כאשר צוך ה' אלהיך ולא להיפך, כהלוח
רוחם של אריה, שהודו ל"אנכי" רק אחרי

36 כבוד את אביך...

1 הגמרא (ברכות סא:) מספרת, כי בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה, זמן
קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרוקות של ברזל, והיה מקבל עליו
עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: "כל ימי הייתי
מצטער על פסוק זה: 'בכל נפשך' - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: 'מתי יבא
לידי ואקיימנו', ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?", עד כאן מדברי הגמרא.

6 לכאורה, מתבקשת כאן תמיהה גדולה: וכי לא ידעו תלמידי רבי עקיבא דרשה
זו, של "בכל נפשך", ואיך עלתה על דעתם שרבי עקיבא יכפור, חלילה, בתורה בפני
פיקוח נפש? ואם לא ידעו - איך יתכן שרבי עקיבא לא לימדם דין זה, שודאי
נחזק לדעת אותו בשעת גזירת המלכות?

הגאון רבי יהושע מקוטנא, בעל "ישועות מלכו", יישב זאת בביאור נפלא:

11 מובא בשם מוהרי"ל, שאלו המוסרים את נפשם על קידוש השם, הרי בשל
אהבת הקב"ה השוכנת בקרבם אין הם מרגישים כלל את היסורים, שכן דביקותם
בהקב"ה גורמת להם שלא לחוש כלל ביסורי גופם. ואף רבי עקיבא, מרוב דביקותו

בשעת מסירת נפשו על קידוש ה', לא הרגיש את היסורים כלל, ומשום כך נמשך
סבלו והתעכבה מיתתו, בדומה לרבי חנניא בן תרדיון שהניחו ספוגי צמר על ליבו
כדי שלא ימות במהרה, אלא יימשכו יסוריו זמן רב יותר.

6 כאשר ראו תלמידי רבי עקיבא את התארכות סבלו של רבי עקיבא, שנגרמה
בשל דביקותו הגדולה, קראו לעברו: "רבינו, עד כאן?", כלומר: שיניח לזמךמה את
דביקותו, בכדי שירגיש את יסוריו, ואז ימות במהרה ויפסקו יסוריו.

ועל כך השיב להם רבי עקיבא, כי כל ימיו הצטער והשתוקק לרגע שבו יקיים
את "ואהבת" - בלי להרפות מאהבת השם יתברך, אף שבכך יגרום להתארכות
זמן יסוריו - "ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו?"

ונדרגה נשגבה ומופלאה זו, כבר היתה חידוש גדול עבור תלמידיו...

"ישועות מלכו" (על רמב"ם ושולחן ערוך) - ליקוטי תורה

כל חיי התכוננתי לרגע נשגב זה:

26 ביאור נפלא בדברי התלמידים לרבי עקיבא ובתשובתו אליהם, כתב הגאון רבי
זלמן מוולאז'ין בספרו "תולדות אדם":

חז"ל סיפרו לנו כאן על עוצם קדושתו וטהרתו של רבי עקיבא, שהיו סורקים
את בשרו במסרוקות של ברזל, ועם כל זאת קיבל עליו עול מלכות שמים באהבה
ובשמחה לבב, ולא התפעל מיסורי הגוף אשר השתרגו על צווארו בעת ההיא.

31 אמרו לו תלמידיו: "רבינו עד כאן", ופירש רש"י: "עדיין אין אתה מניח כוונתך?",
וכוונתו: למדנו רבינו איך זכית למעלה הגדולה והנפלאה הזאת, לקבל עליך עול
מלכות שמים בשמחה ובטוב לבב אף בעת שצור לך מאוד, שסר אליך מר המוות
ויניחם היסורים וההריגה נפלו עליך.

3

ועל כך השיב להם: דעו לכם בני, כי לא יראה שבאה לי פתאום היא, שכן כל חניי הייתי מצטער על מקרא זה, כלומר: מעודי ועד עתה, כאשר קראתי קריאת שמע, ציירתי בליבי כאילו חרב חדה מונחת על צווארי, ועוד צרות רבות באים עלי ליטול את נפשי למען קדושת שמו יתעלה, וכל כך היה הציור חזק בקרבי, עד שהצטערתי והרגשתי כאילו הורגים אותי בפועל, ואני מוסר את נפשי, ואחר שהורגלתי כך מעודי ועד עתה - עכשיו כשבא לידי בפועל, לא אקיימנה?"

יתולדות אדם, בו

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך.

(11) 578

בזכות ד"ה ממשנתו זה קאי על הרשונים שלמדו צע"פ עכ"ל, והביאור צ"ה, דעיקר הזהרה זו היא על חורב שצ"פ [שהיא הנקראת משנה, אדו"הא צנכ"ה דף ה' תורה זה מקרא והמלצה זו משנה, אדו"הקדמת פירושה וכ"ו ומלצה זו היא הנקראת תורה צע"פ, א"כ"ה צנכ"ה פ"ה מכלי שחיטה ה"ד, ועיין במבוא התלמוד לר"ש כנגד ח"ל המשנה היא הנקראת תורה צע"פ וכ"ה יסוד התורה שהעתיקו ממשנה רבינו ע"ה עד ימי רבינו הקדוש ע"ה עכ"ל] הנמסרת מדור לדור, ועלה הוא דתן דה"ה שכת ד"ה מהקבלה הנמסרת לו ה"ה מתחייב בנפשו, וזכו דהנן ממשנתו, דהיינו תורה צע"פ כ"ל, חבל אהר שכבר נחתם התלמוד ונפסקה הקבלה של תורה צע"פ איש מפי איש, שוב אין זה בכלל שוכה ד"ה ממשנתו, דעיקר הזהרה זו היא על המשנה המסורה צע"פ שלא תשכח. ועפ"י יש לפרש גם כאלן דעיקר הציור של והיו הדברים האלה וגו' הוא על חורב שצ"פ שלא תשכח ממנו, והיינו דכתיב אשר אנכי מצוך וגו' דמלצה היינו תורה צע"פ כ"ל. ועיין במ"ר פ' כי השא ופן יסורו מלבבך זהו תורה צע"פ. והנה כתיב אח"כ ושנחתם לבניך, ופירש"י דכ"ה מלשון שינון וחידוד, וה"ה חולט בה"ה מתרגם וחתנינו לבניך, הרי דמפרש לה בלשון משנה, וא"כ י"ל דכ"ה זה ציווי על מסירת הקבלה לתלמידים שזו היא המשנה, וזכו שדרשו בספרי לבניך ח"ל התלמידים, דאין הכתוב מדבר כאן מדין חובה האב לבנו ללמדו תורה, רק מדין מסירת הקבלה של תורה צע"פ לתלמידים, שכתב נמשכת מדור לדור, שפ"ה הוא עיקר כך פירש"ה שהקבלה של תורה צע"פ [שהיא הנקראת מלצה כמבואר בהקדמת הרמב"ם] ח"ה שמורה בלבנו ומסורה לבנינו אחרינו, [שוב מלחתי בדברים מפורשים בתחומא ר"פ נח דהנך קראי דזכיו בדברים האלה וגו' ושנחתם לבניך קיימי על תורה צע"פ עיי"ש]. וכן צ"ל ואתחנן לבייל כתיב ושנחתם זה משנה, וי"ל ג"כ דכ"ה ציווי על שמירת המשנה שלא תשכח, וזכו דמסיים אח"כ רק השמר לך וגו' פן תשכח וגו' דיש גם ל"ה כ"ה,

והכתוב מסיים וכוונתם לבניך ולבני בניך, ולמד מ"ד בקידושין דף ל' הרי אין חיוב כלל ללמד לבן בנו תורה, אלא הכתוב מדבר כ"ה מדין חובה מסירת הקבלה מדור לדור. ועיין צנכ"ה לרמב"ן בסוף הספר במל"ה ב' שם ודוק.

והנה צ"ה דף ל"ז ח"ה צרוך בכלל צרוך צפרע וכ"ו ללמוד וללמד לשמור ולעשות הרי ארבע, ואינו מבואר פירושו של לשמור זה שנכתבה עליו צריח מיוחדת מהו זה, דאין לפרש דלשמור היינו מל"ה ולעשות היינו מ"ע, דהרי מפורש שם דעל כל מלצה נכתבו ח"ל הארבע צריחות צין על העשין וצין על הלאוין, וכבר עמד ע"ז המכרש"ה בה"ה שם ומסיק דלשמור היינו משנה אדו"השינון בקידושין דף ל"ז אשר השמרנו זו משנה עיי"ש בדבריו. ולפי דברינו ח"ל דהצריח של לשמור קאי על שמירת התורה צע"פ שלא תשכח מאתנו שזאת היא הנקראת משנה כמו שהבאנו למעלה, וע"ה הוא שנכתבה צריח מיוחדת על חובה זו של שמירת הקבלה שהתקיים אללנו, שהיא ציווי מיוחד ואינו נכלל בכלל ללמוד וללמד שכ"ה על עמ"ס לימוד התורה צין שנכתב וצין צע"פ, חבל על חורב שצ"פ איכ"ה ציווי מיוחד לשמור הקבלה ולמסרה לדורות, וזכו לשמור שנכתב עליו צריח בתסוים, וכ"ה למעלה. שוב ראיתי צירושלמי פאה פ"ב ה"ד כי עפ"י הדברים האלה כרתו אתך צריח ואת ישראל וכ"ו ח"ה שמרת מה שנפס וקיימת מה שנכתב לאתה מקבל שכר וכ"ו, וצ"ה ח"ה שם דמה שנפס לריך לשמור אותן שלא תשכח חבל מה שנכתב ח"ה לשמור ח"ה לקיים, וזכ מה"ה לאש"כ.

(14)

י (12) ע"ל

ו.ד-ט. שמע ישראל וגו'.

1 בפרשת קריאת שמע נכללו כל עשרת הדברות. "ה' אלקינו"
נגד "אנכי ה' אלקיך", "ה' אחד" נגד "לא יהיה לך אלהים
אחרים", "ברוך שם כבוד" נגד "לא תשא". ולכך תקנו חז"ל אל
המזכיר שם שמים לבטלה, שיאמר תיכף "ברוך שם כבוד
מלכותו לעולם ועד". "ואהבת" נגד "זכור את יום השבת", כי ימי
חול הם דרגא דיראה ושבת דרגא דאהבה, ולפיכך אנו אומרים
בתפילת שבת "באהבה וברצון הנחלתנו".

"והיו הדברים האלה" נגד "כבד את אביך", כדדרשינן במה
אתה מכבדהו, בדברי תורה. "ושננתם לבניך" נגד "לא תרצח",
כמאמר חז"ל: כל שאינו מלמד לבנו תורה כאילו רצחו. "וזדברת
בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך" נגד "לא תנאף", כמאמר
"מזימה תשמור עליך" (משלי ב, יא), ואומר "בהתהלךך תנחה
אותך, בשכבך תשמור עליך" (שם ו, כב). "וקשרתם לאות על
ידיך" נגד "לא תגנוב", פירוש, לא תגנוב עם היד, "והיו
לטוטפות בין עיניך" נגד "לא תענה", כמאמרם עדים זוממים
16 בראיה תליא. "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך" נגד "לא
תחמוד בית רעך, אשת רעך וכל אשר לרעך".
(ליקוטים שבסוף דבר אליהו על איוב)

